

Visitators sammanfattning, Kalmar pastorat, vid visitationsstämma 2018-11-18 i Kalmar Domkyrka

Kära församlingsbor!

Ett antal dagar med intensiva möten, såväl med enskilda såsom olika grupper har ägt rum. Lite visste jag sedan tidigare, men i och med den genomförda visitationen har jag lärt mig så mycket mer. Inte minst har jag lärt känna nya människor och fördjupat kontakten med dem jag redan kände. Det har varit mycket intressant för Åsa Johnsson och mig själv att få samtala med er, i detta samtal har också vi fått en fördjupad bild av vad det är att vara kyrka. Jag skall nu i några relativt korta punkter försöka sammanfatta våra intryck, själva visitationsprotokollet är på fler, relativt tätskrivna, sidor som jag antar ni inte vill att jag skall läsa upp i sin helhet. Några kommentarer och synpunkter kommer jag också att komma med, kort sagt hålla som det heter av tradition - en visitationsstämma.

Först något om syftet med visitationen, därefter något utifrån församlingens grundläggande uppgift utifrån våra gemensamma framtidsbilder och till slut även något om själva organisationen.

Syftet med visitationen – församling och stift hand i hand

Visitationen sker av kontraktsprosten på biskopens uppdrag och är ett uttryck för biskopens tillsynsansvar för församlinglivet i stiftet. Det finns självklart många sätt att mäta kvalitet och huruvida en verksamhet följer de ramar och mål som uppställts, men vad gäller tillsynen i en episkopal kyrka så är den inte bara en kontroll, utan också uttryck för en omsorg om församlingarna och församlinglivet samt en strävan att stärka kyrkans enhet. Under visitationen görs, så långt möjligt är, en genomgång av vad som händer i församlingarna och syftet är att skapa en rättvisande bild. Visitationen ger också mig som visitor, på biskopens uppdrag, tillfälle att om möjligt uppmuntra och stödja allt gott arbete som sker.

Utifrån det grundläggande dokument som Församlingsinstruktion för pastoratets fem församlingar utgör, har jag självklart lagt tyngdpunkten i min sammanfattning just på församlingarnas uppgift att vara kyrka. Givetvis har även vissa organisatoriska frågor och frågor runt pastoratets förvaltning tagits upp men dessa sista delar återfinns framför allt i själva visitationsrapporten.

Material och metod

Visitationen av Kalmar pastorat startades upp redan hösten 2016 på så sätt att biskopen och jag själv som visitor kom överens om att Kalmar pastorat skulle visiteras under innevarande år, alltså 2018. Under hösten 2017 sändes ett brev ut om visitationen till pastoratet där det också angavs att dokumentation såsom underlag för en förvisitationsrapport skulle vara insänt senast under mars detta år. Efter sammanställning av förvisitationen gicks resultatet av densamma igenom under maj månad tillsammans med kyrkorådets ordförande och kyrkoherden och då sändes även biskopens kungörelse om visitationen att läsas upp i era kyrkor ut. Denna förvisitationsrapport har sedan varit en av de delar som bildat underlag för våra olika samtal.

Den egentliga visitationen på plats, det som kallas för "Prostens dagar", genomfördes som en serie samtal och möten under totalt två veckor under oktober månad. Notarie under dessa prestens dagar har varit Åsa Johnsson, i vanliga fall anställd såsom stiftsmusiker vid stiftskansliet. Under dessa möten har vi framför allt talat med förtroendevalda i kyrkoråd och församlingsråd, anställda och ideellt engagerade. Genomgång av kyrkorna och dess inventarier samt besök i församlingshem och på expedition har genomförts i samband med den ovan nämnda förvisitationen.

Inledning

I Kalmar pastorat möts man av glädje, kompetens och omtanke. Man är och vill vara Kyrka vars grundläggande uppgift är att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Vi har som ni kanske redan märker fått ett mycket gott intryck, vilket innebär att även om jag här och var kommer med en synpunkt så är helhetsintrycket just – mycket gott.

Gudstjänst - att längta till

Gudstjänsterna på sön- och helgdagar är och måste så förbli centrum för det församlingarna är och gör. Detta är självklart för er i Kalmar pastorats församlingar, men det behöver ändå sägas. I den nya församlingsinstruktion som skall arbetas fram under innevarande mandatperiod utifrån våra gemensamma framtidsbilder uppmanar vi er att fortsatt lägga betoning på gudstjänstens vikt och betydelse.

Gudstjänstfrekvensen (d.v.s. antalet gudstjänster) uppfyller ni till fullo. Det firas, om det inte finns något skäl till s.k. sammanlysning såsom idag, gudstjänst varje sön- och helgdag i alla församlingarna, dessutom i princip alltid såsom mässa. Vi har dock observerat att alla församlingarna, i stort sett alltid, har huvudgudstjänsten förlagd till söndagens/helgdagens förmiddag. Något annat alternativ erbjuds inte vad gäller möjligheten att fira mässa på sön- och helgdag. I er nuvarande församlingsinstruktion skriver ni, jag citerar: *”Vi strävar efter att öka tillgängligheten genom att förlägga en kvällsmässa på söndagar i någon av pastoratets församlingar”*. Detta är tydligen något ni fortfarande bara strävar efter. Kanske skulle ni också se till att det blir av!

Antalet gudstjänstdeltagare vid söndagens mässor får sägas vara bra, i några av era församlingar t.o.m. mycket bra. Det är helt klart så att ”folk drar folk”. Dock är medelåldern i ett par av församlingarna ganska hög. Vi tror dock inte att vi behöver säga att ni behöver tänka på ”återväxten”, det gör ni redan. I en av församlingarna behöver man också fundera över relationen mellan den mycket välbesökta ”Mässa med Små och Stora” som man har en gång i månaden kontra de övriga söndagarnas högmässa.

Självklart finns det även en mängd gudstjänster/mässor i veckan. Tillsammans med söndagens/helgdagens huvudgudstjänst ger det en puls och ett liv åt kyrkan i Kalmar. Inte minst är det glädjande med det regelbundna, organiserade böneliv som finns på några platser i pastoratet.

Ni slår också vakt om de viktiga gudstjänster som de kyrkliga handlingarna utgör och är medvetna om vikten att ta vara på alla möten som sker – med dopfamiljer, konfirmandgrupper, vigselpar och sorgehus. Något ni dock behöver reflektera över och även lösa är det faktum att många av dopen sker i Slottskyrkan och inte i församlingens ordinarie gudstjänst. Problematiskt, inte bara för att det står i er nuvarande församlingsinstruktion att dopen huvudsakligen skall ske i församlingens huvudgudstjänst. Den stora frågan är hur församlingen skall kunna ta sitt ansvar för den döpte? Även vad gäller begravningsgudstjänsterna är församlingskopplingen ibland svag på så sätt att det är någon annan officiant som leder gudstjänsten än någon av de ordinarie församlingsprästerna.

Här under rubriken Gudstjänst, vill vi också nämna musiken med bland annat alla körer och dess betydelse. Kalmar pastorat har ett rikt musikliv, i församlingarnas huvudgudstjänster, men även i form av musikgudstjänster och konserter. Här kan det vara på plats att lyfta fram Domkyrkan, som utöver att vara en mycket god fungerande församlingskyrka också är en katedral, en regional och nationell samlingsplats, inte minst vad gäller musiklivet men också universitetskyrkan.

Undervisning – att få berätta vidare

En viktig aspekt av församlingens dopansvar är undervisningen. Vi kan inte förvänta oss att den döpte, utom i vissa undantagsfall, får undervisning om sitt dop och hur man skall leva i detta någon annanstans än i församlingens liv. Därför blir undervisning en allt viktigare aspekt av församlingens liv. Inte så att det skall konkurrera ut gudstjänsten som centrum, men som en viktig aspekt som skall genomsyra allt annat.

Just därför är det glädjande att se den rika verksamhet som sker bland barn och ungdomar. Det finns många grupper för barn och till viss del för unga. Även konfirmandverksamheten fungerar på ett bra sätt på de flesta håll, men här borde man samverka mer, någon grupp är helt enkel för liten. Jag vill också här särskilt nämna den s.k. Paulusgruppen i Domkyrkoförsamlingen som har ett upptagningsområde som sträcker sig utanför pastoratets gränser.

I pastoratet församlingar finns möjligheter och tillfällen för reflektion och undervisning, t.ex. i form av föreläsningar och församlingsaftnar men mer finns dock att göra. Hur, t.ex. nå, de yngre vuxna? En fråga som alla församlingar jag har stött på kämpar med, men ni såsom renodlade stadsförsamlingar borde ha större möjligheter än de flesta andra att nå fram i.

Vi kan inte nog betona vikten av att ta chansen att påverka genom undervisning, kunskapen om kristen tro är numera ofta låg i vår kyrka, ibland även bland förtroendevalda och t.o.m. anställda. Detta område är något som måste tas på allvar och prioriteras.

Diakoni – en kyrka i världen

Diakonin är kyrkans kärlekstjänst, kyrkans hjälpande utsträckta händer till dem som på något sätt har det svårt. Behoven är stora och kommer säkerligen framöver att bli än större. Det som är speciellt med diakonin i Kalmar är att det både finns traditionell församlingsdiakoni men också Stadsmissionen, Sjukhuskyrkan, Kriminalsjälavården och Familjerådgivningen. Inom den traditionella församlingsdiakonin finns det för närvarande några vakanser som gör att diakonerna har svårt att hinna med det som de upplever förväntas av dem. Detta måste lösas, antingen genom att tjänster besätts eller att det görs omprioriteringar.

Stadsmissionen försöker trots sviktande ekonomi att fortsätta sitt mycket goda och omfattande arbete. Den har ett ansvar för alla som vistas inom stadens gränser och får inte göra skillnad på person och person. Därför är det förskräckligt att höra att de "straffas" ekonomiskt genom att enskilda och grupper/organisationer drar undan sitt stöd p.g.a. att Stadsmissionen hjälpte och stöttade de utsatta medmänniskor som bl.a. satt utanför våra butiker och tiggde. Det får inte vara så att kyrkan skall visa kärlek och omtanke mot alla människor – men ändå inte alla!

Ni behöver också fundera över relationen mellan församlingarnas diakonala verksamhet och Kalmar Stadsmissions verksamhet. I er församlingsinstruktion beskrivs Stadsmissionens arbete såsom *"församlingarnas gemensamma diakonala verksamhet"*. Vad är då församlingsdiakonins uppgift?

I Sjukhuskyrkans goda arbete sker många möten, i viss mån i form av gudstjänster men framför allt i det enskilda, människa gentemot människa. "Varje möte är en gudstjänst" som någon sa. Sjukhuskyrkan är en viktig, självklar och relevant del av det som utgör Kalmar Länssjukhus.

En del av Kalmar pastorats verksamhet som inte så många av er stöter på, är Kriminalsjälavården som verkar på häktet och anstalten. Här sitter man en kortare eller längre tid, men är fortfarande människa med mänskliga behov, bl.a. av möten och att bli sedd. Det firas gudstjänst, men framför allt är det enskilda samtal och ofta även ren själavård. Vi har förstått att den del av kriminalsjälavården som utgörs av besöksgruppens arbete behöver utvecklas och förstärkas.

Kalmar pastorat har även Familjerådgivning. Enskilda men framför allt par kommer och har olika problematik, framför allt krisande äktenskap. Inte minst viktigt här är att föra deras talan som nästan aldrig är på plats i diskussionen om familjens vara eller inte vara – nämligen barnens. Även här överstiger behoven resurserna och det behöver reflekteras över samordning inom kontraktet eller helst även tillsammans med Stranda-Möre kontrakt. Lämpligt vore också om det kunde ske någon form av samordning av detta arbete på stiftsnivå.

Under denna punkt får vi till slut inte glömma det goda diakonala arbetet som sker genom frivilliga krafter, ja – genom er alla.

Mission – en kyrka i världen som stärkta av gudstjänstens ord och sakrament berättar vidare

Under visitationen upplevde vi tydligt och klart församlingarnas missionerande aspekt. I alla samtal där det var möjligt under prostens dagar var missionsaspekten för ögonen. Gudstjänster och verksamheter är öppna och välkomnande samtidigt som man är tydlig med sitt budskap. Vad är det om inte mission? Det märks att de människor som söker sig till kyrkan blir sedda och omhändertagna. Inte minst av de många ideellt engagerade som finns i flera av församlingarna. Det var fantastiskt att efter hand sakta börja förstå hur många ni verkligen är.

Även de delar av verksamheten som nämns under Diakoni har en missionsaspekt. Inte på det sättet att det direkta motivet är att missionera, men genom det som gör så blir det mission. Närvaron och arbete på sjukhuset och inom kriminalvården blir ett kyrkans tecken i världen. Den direkta diakonin i församlingarna och i Stadsmissionen pekar på Honom som är den store diakonen. I mötet med Familjerådgivningen säger människor ”jag gick ur kyrkan, men denna kontakt har inneburit att jag gått med igen” eller ”det var gott att möta kyrkan”. Också mission.

Universitetskyrkan, som kämpar för att få komma in och ta sin plats inom universitetet, har utöver att det firas gudstjänst och mässor, samt förs enskilda samtal - även en diakonal aspekt.

Sammantaget blir också detta mission – kyrkans tecken i världen. Vad gäller universitetskyrkan behöver dock Kalmar och Växjö pastorat genom kyrkoherde och domprost verka för att öka förståelsen hos universitetsledningen att även studenter har religiösa och andliga behov.

Till och med den plats, församlingens gudstjänst, där vi kristna skall hämta vår kraft och energi för att gå ut i som sändebud i världen har en missionerande sida eftersom det är såpass många som möter upp och att det tydligt finns ett liv och en kärna runt vilka alla samlas.

Organisation och fastigheter med dess inventarier

Som vi ser det, är ni ett väl fungerande pastorat med era fem församlingar. Den nya organisationen har börjat sätta sig och fungerar allt bättre.

Kyrkoherden har, som vi upplever det, goda betingelser att utföra sitt viktiga arbete och har de resurser som han behöver i sitt herdeupdrag.

Vad gäller byggnader så har ni i princip de ni behöver. Kyrkor och kyrkogårdar är välskötta och det råder god ordning bland kyrkoinventarierna. Även församlings- och expeditionslokalerna är fina och välskötta och det finns gott om utrymme.

Personal, förtroendevalda och ideella – rustade medarbetare

Vi har mött mycket engagemang och värme från såväl anställda, förtroendevalda som ideella och det gläder oss eftersom det är så viktigt för kyrkans trovärdighet. Även om församlingarnas profil till viss del är olika så är det tydligt att man tillsammans brinner för uppgiften att vara kyrka i Kalmar och strävar åt samma håll.

Avslutning

Slutligen och sammanfattningsvis: Kalmar pastorat med sina församlingar, upplever vi fungerar mycket bra. Det finns struktur och tanke i det som sker och ett klart focus på vad kyrkans uppgift är. För att fritt citera lärjungen och aposteln Johannes i avslutningen av hans evangelium skulle man kunna säga: Mycket mer skulle kunna sägas, men det får inte plats här.

Tack för att ni tog emot Åsa och mig. Ett särskilt tack till Peter och Stina som hållit i den praktiska planeringen. Det var en glädje att få genomföra denna visitation som blir åtminstone min sista. Kanske kunde man säga att; det bästa spar man till sist!

Så några uppmaningar allra, allra sist:

- Bli inte mätta, nöjda!
- Slå er inte till ro!
- Var inte lagom!
- Våga ännu lite mer!
- Försök lite till!
- Utforska nya möjligheter!

Fortsätt på den goda väg ni slagit in på, var energiska! Men inte i egen kraft utan hämta kraften från Gud. Johannes som jag fritt citerade ovan skriver på ett annat ställe, i dagens episteltext: "Jag kommer snart. Håll fast vid det du har, så att ingen tar ifrån dig segerkransen" (Uppenbarelseboken 3:11).

Leif Bengtsson

Kontraktsprost Kalmar-Ölands kontrakt